

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

**2025-YIL APREL.
NAVBATDAN TASHQARI SON**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 625 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 28-fevraldagi
333/5-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

ПРИНЦИПЫ ПЕРЕХОДА УЗБЕКИСТАНА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ, СУЩЕСТВУЮЩИЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ	12
Набиев Дилмурод Хамидуллаевич	
YaSHIL TEXNOLOGIYALAR VA RAQAMLASH TIRISH TA'SIRIDA MEHNAT BOZORINING TRANSFORMASIYASI	19
Abduraxmanov Kalandar Xo'jaevich	
РОЛЬ ТВОРЧЕСКОГО ТРУДА В ПОВЫШЕНИИ ЕГО ЭФФЕКТИВНОСТИ	26
Гулямов Саидахор Саидахмедович, Икрамов Мурат Акромович, Очилов Акрам Одilovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASH MAQSADIDA "YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH ZARURATI	33
O.X. Hamidov, D.Sh. Yavmutov	
ESG-ИНСТРУМЕНТАРИЙ КАК ФАКТОР УСИЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ	38
Татьяна Юрьевна Анопоченко, Сергей Вадимович Ревунов, Роман Вадимович Ревунов	
TRANSITION OF RUSSIAN REGIONS TO A CLOSED-LOOP ECONOMY	49
Nikonov Sergey Mikhailovich, Ochilov Akram Odilovich, Filipenko Alexander Alexandrovich	
"YASHIL" IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TUZILISHI	53
Navruz-Zoda Baxtiyor Negmatovich	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ДРАЙВЕР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА И МОДЕРНИЗАЦИИ РАБОЧИХ МЕСТ В УЗБЕКИСТАНЕ	59
Зокирова Нодира Каландаровна	
KREATIV IQTISODIYOT VA UNING INDUSTRIYA TURLARINING NAZARIY MASALALARI	64
Mamayunus Pardaev, Obid Pardaev, Akram Ochilov	
EKOLOGIK OMILLARNI HISOBGA OLGAN HOLDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHDA ERISHISH	73
Saidov Muhammadali Hakimovich, Ochilov Akram Odilovich, Esanbekov Diyorbek Mirzabek o'g'li	
INNOVATION TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARI KOOPERASIYASINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	81
Raxmatulla Ergashev	
KARTOSHA MOSLANUVCHAN NAVLARI TURLI EKISH MUDDATLARI VA MULCHALASHLARDA HOSILDORLIGI HAMDA IQTISODIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	86
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Toshpulatova Surayo Tulqin qizi, Ismayilov Alisher Isroilovich	
YASHIL IQTISODIYOT – INNOVATSION RIVOJLANISHNING KALITI	90
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, Usmonov Murodjon Dusmurot o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ «ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ» В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	93
Сайёра Насимовна Хамраева	
SABZAVOT (SHIRIN) MAKKAJO'XORI AJRATILGAN MOSLANUVCHAN NAV-DURAGAYLARINI ASOSIY VA TAKRORIY EKINLAR SIFATIDA TURLI MUDDATLARDA YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	97
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Nurillaev Ilhom Xolbek o'g'li, Jabborov Botir Shukurovich	
ZAMONAVIY BOZOR MUNOSABATLARIDA SAVDONI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY JIHATLARI	101
Ivatov Irisbek	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	105
Yadgarov Akram Akbarovich, Abdiyeva Flora Botir qizi	
GREEN ECONOMY: GLOBAL PERSPECTIVE AND UZBEKISTAN'S PATH	110
Dilmurod Mirza-Akhmedovich Rasulev, Dildorakhon Ulugbek kizi Shomuradova	

OLIY TA'LIM XIZMATLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TARG'IB QILISH BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI	113
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
TURIZM INDUSTRIYASINI BARQAROR STRATEGIK RIVOJLANTIRISHDA QO'LLANILADIGAN USULLAR TAHLILI	116
Turdibekov Xasan Ibragimovich	
ЗЕЛЁНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ И ФАКТОРЫ ЕГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	120
Орипов Ильхом Абдуллаевич	
Перспективы развития цифровой трансформации в Республике Узбекистан	128
Мусабеков Джорабек Хакимджанович, Воронин Сергей Александрович	
YASHIL IQTISODIYOT – BARQAROR RIVOJLANISHNING MUHIM OMILI SIFATIDA.....	133
G.Erkayeva	
Barqaror ish o'rinlarini yaratishda yashil iqtisodiyotning o'rni	138
Qo'chqorov G'aybulla Fayzullayevich, Qo'ziyeva Shaxnoza Bozor qizi	
ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	141
Фазлитдин Бахадиорович Аминов	
RESPUBLIKADA EKOLOGIK TOZA MAHSULOT YETISHTIRISH ASOSIDA ELEKTRON SAVDONI RIVOJLANTIRISH	145
Q. J. Mirzayev, F. F. Ulug'murodov	
Qoraqalpog'istonda sanoatni restruktizatsiyalash va yashil iqtisodiyotni rivojlantirish: muammolar, istiqbollar va statistik tahlillar	150
Abipova Gulmira Salavatdinovna	
CHORVACHILIK XO'JALIKLARINI RIVOJLANTIRISHDA AGLOMERATSIYANING AHAMIYATI.....	153
Xusainov Oybek Jabborovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA STRATEGIYASINING KOMPANIYA UCHUN AHAMIYATI.....	156
Ergashev Toxir Kurbanovich, Toxirova Nigora Zokirjon qizi	
CHORVACHILIK KLASSTERLARI VA AGLOMERATSION RIVOJLANISH: O'ZARO TA'SIR VA SYNERGIYALAR	161
Xusainov Oybek Jabborovich	
HUDUDLARNING INNOVATSIYON SALOHİYATINI BAHOLASH	165
J.A. Ismatullayev, A. Do'lanov	
СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	171
Нафасов Тохиржон, Г. П. Эркаева	
Mamlakatimizda ishsizlikni kamaytirishga qaratilgan islohotlar.....	174
Djurayev Olimjon Narkulovich	
USE OF THE ADVANCED EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES OF FARMING AND HOUSEHOLDS	178
Ochilova Nargiza Akramovna	
SHAHAR AGLOMERATSIYALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	181
Xidoyatova Nigora Shorakibovna	
IQTISODIY O'SISHDA MEHNAT MIGRATSIYASINING AHAMIYATI.....	184
Djurayev Olimjon Narkulovich, Saidakbarov Jamshid Ne'matullo o'g'li	
TURIZMNIDA RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	189
Qosimov Jahongir	
РЫНОК ГОСТИНИЧНЫХ УСЛУГ В ТУРИЗМЕ В УСЛОВИЯХ ДИВЕРСИФИКАЦИИ И ДЕМОКРАТИЗАЦИИ ГОСТИНИЧНОЙ ИНДУСТРИИ	192
Ташмаматов Садирдин Нажмиддинович	

O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN KADRLAR MALAKASINI OSHIRISHDA DUAL TA'LIMDAN FOYDALANISHNI BOSHQARISH	196
Ochilov Akram Odilovich, Xamidova Mo'tabarxon Abdumalik qizi	
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA AUTSORSING XIZMATLARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	201
Nasiba Ergasheva	
KORXONALARDA XODIMLARNI BOSHQARISHNING ASOSIY TAMOIYILLARI	207
Djurayev Olimjon Narkulovich, Nurullayeva Vazira O'ktamovna	
ЗЕЛЁНЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ПЕРСПЕКТИВЫ И РИСКИ	211
Номазов Бахром Бобомуродович	
ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ESG В ФИНАНСОВУЮ СФЕРУ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	215
Алимова Азиза Шерзатовна	
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL TECHNOLOGIES ON MANAGEMENT	219
Ergashev Tokhir Kurbanovich, Tohirova Nigora Zokirjon kizi	
O'ZBEKISTONNING "YASHIL IQTISODIYOT STRATEGIYASI"NI AMALGA OSHIRISHNING ZARURIYATI VA ISTIQBOLLARI	224
Ergasheva Nazira Muratovna, Soyibov Mirjon Bekjonovich	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УСЛУГ СОЦИАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ, ВЛИЯЮЩИХ НА ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ И КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ	227
Алимова Муниса Юлчиевна	
РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЕЁ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЗНАЧИМОСТИ.....	232
Расулов Нозимжон Набиджонович	
AGLOMERATSIYA VA IQTISODIY O'SISH: SABAB-OQIBAT ALOQASI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	236
Xidoyatova Nigora Shorakibovna	
KORXONALARNING SOLIQ IDORALARIDA HISOBGA OLINISHIDAN HOSIL BO'LGAN ORTIQCHA TO'LOVLARINI BOJXONA TO'LOVLARIDA HISOBGA OLISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	239
Boykabilov Bahodir Mustafaevich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLARGA INVESTITSİYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI	242
Egamberdiyeva Salima Rayimovna, Bozorov Yashnarbek Xayrulla o'g'li	
ORGANIK QISHLOQ XO'JALIGIDA "IXTISOSLASHTIRILGAN AGROKOOPERATIV" TASHKIL ETISH ORQALI TA'MINOT ZANJIRI BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH.....	248
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
MAMLAKATIMIZDA OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIIYAVIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHI UCHUN ZAMONAVIY HUQUQIY ASOSLARI.....	254
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
TURIZMNING MADANIY-TARIXIY RESURSLARI: ASOSIY TUSHUNCHALAR VA TAMOIYILLAR	258
Ruzmanov Dilshod Usmanovich	
BARQAROR TURIZM DESTINATSIYALARINING SIG'IMINI BAHOLASH METODIKASI.....	262
Ibroximov Nodirbek Xasanovich	
ВОЗОБНОВЛЯЕМЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ КАК ОСНОВА ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ	266
Хусаинов Равшан Рахимович	
ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ И ПОВЕДЕНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ.....	272
Раимова Муборак Джураевна	
"YASHIL IQTISODIYOT"NING ASOSIY XUSUSIYATLARI	276
Djumayev Asqar Xaydarovich	

RAQAMLI MARKETINGNING ISTE'MOLCHI XULQ-ATVORIGA TA'SIRI.....	281
Raimova Muborak Jurayevna, Dilmurodov O'tkir	
HUDUDNING IJTIMOIIY-IQTISODIY SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	287
SH.A. Buriyev	
SAVDO XIZMATLARINING ASOSIY FAOLIYAT KO'RSATKICHLARI TIZIMINI BAHOLASH.....	291
Muxamedova Aziza Ravshanovna	
YASHIL IQTISODIYOT VA GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI: YASHIL IQTISODIYOTNING IQLIM O'ZGARISHINI YENGISHDAGI O'RNI VA GLOBAL HAMKORLIK.....	295
Usmonov Murodjon Xolmurod o'g'li, Ulug'bek Eshmaxmatov	
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКИСТАНА.....	299
Абдулов Дамир Рустамович	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ISTIQBOLLARI	305
Yuldashev Shamsiddin Qiyamiddinovich, Boliyeva Baxora Farxodovna	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА: КОНЦЕПЦИИ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	308
Туляганова Шахноза Самукджановна	
O'TA ERTAGI TARVUZNING HIMOYALANGAN JOYLAR UCHUN MOSLANUVCHAN NAV VA DURAGAYLARINI AJRATISH, ULARNI TURLI O'G'IT ME'YORLARIDA HOSILDORLIGI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	311
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Amirov Xamidulla Suyunovich, Umirova Durdona Muqum qizi	
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПЛОДООВОЩНОЙ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ	315
Уралов Элшод, Вельм М.В.	
DEVELOPMENT STRATEGY AS A MODEL OF PROGRESS IN HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN.....	320
Abdiev Alimardon	
ОСОБЕННОСТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СЕКТОРА ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ И РАЗВИТИЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА.....	322
Мухаммадбобур Салимов	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATI RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	326
Suyunov Jabbor Mahmudovich	
"SALOHİYAT" TUSHUNCHASINING MAZMUNI VA IQTISODIY-IJTIMOIIY MOHIYATI.....	331
Zoirov G'olibjon Toshtemir o'g'li	
DAVLAT BOSHQARUVIDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI	334
Salimov Muhammadbobur Qodir o'g'li	
O'QUV JARAYONLARINI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	337
Tilakov Sherzod	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING XALQARO TAMOYILLARI ASOSIDA BOSHQARUV SIFATINI OSHIRISHDA YASHIL IQTISODIYOTNING AHAMIYATI.....	340
Sattarov Umirzoq, Ro'ziev Zafar Ikromovich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT XOM ASHYOLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH TENDENSIYALARI.....	343
Xazratov Sarvar Ibragimovich	
YURTIMIZDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KADRLAR TAYYORLASHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	348
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, O'rinov Diyorbek Xolmo'min o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATI O'QUV MARKAZLARI VA KURSLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	353
Tilakov Sherzod Akbarovich	

SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT ISHLAB CHIQRARISH VA SOTISH SIFATI HAMDA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNI BOSHQARISH YO'NALISHLARI.....	357
Ochilov Akram Odilovich, Ziyodullayeva Marjona Alisher qizi	
OMMAVIY TADBIRLAR YORDAMIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH: O'ZBEKISTON VA XALQARO TAJRIBA.....	360
Ibragimov Sardorbek Xusanovich	
Анализ цифровой трансформации и её влияния на привлечение инвестиций в регионы Узбекистана.....	365
Рахмонова Дурдона Хасан кизи	
Korxona moliyaviy salohiyatini baholashning statistik tahlili.....	370
M.O. Musurmonova	
DIRECTIONS FOR IMPROVING THE FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM OF THE BANKING SYSTEM OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	377
Kadirov Lutfulla Khalimovich	
PROBLEMS OF EMPLOYMENT IN THE LABOR MARKET OF UZBEKISTAN AND STRATEGIC DIRECTIONS FOR THEIR SOLUTION.....	381
Sharopov Temirmalik Rustam o'g'li	
“YASHIL” IQTISODIYOT TAMOIYILLARI ORQALI QASHQADARYO VILOYATI SANOAT KOMPLEKSINI TAKOMILLASHTIRISH	385
U.Shukurov	
FOREIGN EXPERIENCES IN ATTRACTING INVESTMENTS IN SERVICE INDUSTRIES	390
Hazratkulov Shahboz Boboqul ogli	
YASHIL IQTISODIYOTDA TA'LIMNING ROLI.....	394
Babayeva Lola Ibragimovna	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHI UCHUN DAVLAT TOMONIDAN YARATILAYOTGAN IMKONIYATLAR.....	398
Xudoyorov Azizbek Avaz o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI YAXSHILASHNING XORIY TAJRIBASI.....	404
Safarov Sh. S.	
IJTIMOYIY MENEJMENTDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: XALQARO TAJRIBA VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI.....	408
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, Davronova Farangiz	
«ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ: КАЗНАЧЕЙСКИЙ КОНТРОЛЬ В БЮДЖЕТНОМ ПРОЦЕССЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕГО РАЗВИТИЯ»	415
Файзуллаева Зилола Равшановна, Д.Х. Пулатов	
YANGI O'ZBEKISTONDA YASHIL RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING ASOSIY JIHATLARI.....	421
Urozoza Shaxlo Hasan qizi, Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH MASALALARI: XALQARO TAJRIBA VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	427
Safarov Shoxrux Sattor o'g'li	
PROSPECTS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF HUMAN RESOURCES IN UZBEKISTAN.....	431
Alimardonova Gulfizoda Alimardon kizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA KAPITAL QO'YILMALAR HISOBINI TO'G'RI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATI.....	434
Egamberdiyeva Salima Rayimovna	
QASHQADARYO VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI VA ISTIQBOLLARI	441
Berdimurodova Farzona Bahodir qizi, Sh. Xolliyev	
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BIZNES VA IQTISODIYOTDAGI ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	446
Davronova Farangiz Ilhom qizi	

ZAMONAVIY RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA PUL VA BANK TIZIMLARINI TASHKIL ETISHNING ISTIQBOLLARI HAMDA AHAMIYATI	452
Axtamova Ozoda Ulug'bek qizi, Cho'liyeva Gulsanam Yulchi qizi, G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTI: TARKIBIY O'ZGARISHLARNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	460
N. Qo'ziboyeva	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI TARKIBIY O'ZGARISHLAR ORQALI RIVOJLANTIRISHNING ZARURATI.....	466
Vayskulov Ramazon Alisher o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZM KLASSTERLARINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY INTEGRATSIYA.....	470
Xushvaqtov Ramziddin	
ILMIY SALOHİYAT VA OLIY TA'LIM SIFATINING UZVIY BOG'LIQLIGI: TAHLIL VA TAVSIYALAR	476
Muratov A'zam Alisher o'g'li, Ochilov Akram Odilovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: GREEN CREDIT	480
Eshtemirova Ma'rifat Akram qizi, Kabilova Shaxnoza Jurayevna	
DEHQON XO'JALIGI MAHSULOTLARI NARXLARINING DINAMIKASI VA BOZOR MUVOZANATI MODELLARINI QO'RISH.	483
Ergashov Yashnarbek Istamovich	
The Role of Renewable Energy in the Green Economy.....	488
Khudoyberdiyeva Olima, Yakhshikulova Mokhinur	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish: asosiy muammolar va imkoniyatlar	494
Jumanazarov Asilbek Utkirbek o'g'li, Ulug'bek Eshmaxmatov	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBAT USTUNLIGI ORQALI BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASH OMILLARI	498
Ro'ziqulov Jamshid Ulug'bek o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INSON RESURLARINI BOSHQARISH SIYOSATINING ZAMONAVIY TRENDLARI HAMDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	504
Shodiyev Jahongir 504	
YASHIL IQTISODIYOT: O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	509
Babayeva Lola Ibragimovna, Sh. S. Sa'dullayev	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA MAHSULOTLAR INTENSIV RIVOJLANISHINI TA'MINLASH JARAYONLARI	512
Saburov Jumanazar Salievich	
SUG'URTA XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI VA MEXANIZMLARI.....	516
E.Sobirov	
"YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH ORQALI TABIIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA IQTISODIY FAOLIYATNING ATROF-MUHITGA SALBIY TA'SIRINI KAMAYTIRISH	520
Xo'janova Gulshoda Otamurodovna	
QISHLOQ JOYLARDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL YO'NALISHLARI	526
Dilafuz Taylakova	
KORXONALARDA EKOLOGIK INVESTITSION LOYIHALARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI TAHLILI.....	532
Ulashov Aliboy Rashid o'g'li	
YURTIMIZDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BANK VA MOLIYAVIY TIZIMLAR UCHUN YANGI IMKONIYATLAR TAHLILI HAMDA KELGUSIDAGI ISTIQBOLLARI	538
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, Alarov Asilbek Oybek o'g'li	
SANOAT KORXONALARINING EKOLOGIK BARQARORLIGI VA EKOLOGIK IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH MASALALARI.....	545
O'rinov Diyor, Xolliyev Sh.B.	

YASHIL IQTISODOYOT VA UNDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR.....	549
Ermuminov Elbek Erkin o'g'li, Ilimiy rahbar: Yaxshiqulova Moxinur Toxir qizi	
XIZMATLAR SOHASIDA KADRLARNING TUTGAN O'RNI	553
Turayeva Nargiza Rustamovna	
IQTISODIYOTDA TARKIBIY O'ZGARISHLARNI AMALGA OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	557
G.P.Erkayeva, N.H.Qo'ziboyeva	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHNING AHAMIYATI VA O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI	560
Samadova Jasmina Sherali qizi, Sh. Xolliyev	
"YASHIL" ENERGETIKA VA "YASHIL" IQTISODIYOT.....	564
Qarshiyeva Dilsora Ismoil qizi, Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
MAMLAKAT BUDJETINING SHAKLLANISHI VA DAROMADLAR TAQSIMOTINING IQTISODIYOTDAGI ROLI	569
Ashirqulova Sevinch Sarvar qizi, Sh. Xolliyev	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOT VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	574
Urozova Shahlo Hasan qizi, Rahmonova Tillaoy Malik qizi	
"YASHIL" IQTISODIYOT INNOVATSION RIVOJLANISHINING KO'RSATGICHLARI.....	579
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, Usmonov Murodjon Dusmurot o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION FAOLIYATNI TARTIBGA SOLISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	583
Mirzayev Qulmamat Djonuzoqovich, Mirzayev Azzamjon Jonuzokovich, Eshquvvatova Nodira Abdullayevna	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA IQTISODIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	588
Mirzayev Qulmamat Djonuzoqovich, Eshquvvatova Nodira Abdullayevna	
СТРАТЕГИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАНА: РОЛЬ ИННОВАЦИЙ И ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА В ЭПОХУ НООНОМИКИ.....	593
Чекулаева Кристина	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОБЕСПЕЧЕНИЮ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ПРИ ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	599
Чекулаева Кристина	
YASHIL IQTISODIYOT – MAMLAKAT TARAQQIYOTINING ASOSIY OMILI.....	605
Oybek Hamdamov, Qosimov Jahongir	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INSON KAPITALI SIFATINI OSHIRISHDA TA'LIMNING AHAMIYATI	608
M.Ostanova, Ro'ziyev Ramshid	
MODERN LEGAL BASIS FOR THE EFFICIENT USE OF FINANCIAL RESOURCES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN OUR COUNTRY	613
Ismoilova Gulrux, Khayriddinov Shukhrat Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA TABIIY - IQTISODIY MANBAALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEXANIZMI	617
Mavlonov Shaxzod Shahobiddin o'g'li, Mavlonova Surayyo Xasan qizi	
YANGI O'ZBEKISTONDA SOHALARNI RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI	621
Gulrux Arslon qizi Ismoilova	

“YASHIL” IQTISODIYOT TAMOIYILLARI ORQALI QASHQADARYO VILOYATI SANOAT KOMPLEKSINI TAKOMILLASHTIRISH

U.Shukurov

Qarshi axborot texnologiyalari va menejment universiteti, PhD

Annotatsiya: Ushbu maqolada sanoat kompleksini rivojlantirishda “yashil” iqtisodiyotni rivojlantirishning xorijiy mamlakatlar tajribalari tahlil qilingan. Qashqadaryo viloyati sanoat kompleksini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish bosqichlari asoslangan.

Kalit so'zlar: “yashil” iqtisodiyot, atrof-muhit, iqtisodiy o'sish, energiya samaradorligi, hudud, sanoat kompleksi, strategiya.

Abstract: The article analyzes the experience of foreign countries in the formation of a "green" economy in the development of the industrial complex. The stages of developing a strategy for the development of the industrial complex of the Kashkadarya region on the principles of a green economy are substantiated.

Key words: “green” economy, environment, economic growth, energy efficiency, region, industrial complex, strategy.

Аннотация: В статье анализируется опыт зарубежных стран по формированию «зеленой» экономики в развитии промышленного комплекса. Обоснованы этапы разработки стратегии развития промышленного комплекса Кашкадарьинской области на принципах зеленой экономики.

Ключевые слова: “зеленая” экономика, окружающая среда, экономический рост, энергоэффективность, регион, промышленный комплекс, стратегия.

KIRISH

Bugungi kunda dunyo bo'ylab iqtisodiy o'sish va sanoatning rivojlanishi tabiiy resurslardan unumli foydalanish, atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlashga yo'naltirilgan innovatsion yondoshuvlarni talab qilmoqda. O'zbekiston Respublikasining «yashil» iqtisodiyotga o'tish strategiyasida mamlakatimizda yashil iqtisodiy o'sishni, avvalo, energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish, chiqindilarni kamaytirish, tabiatga zarar etkazadigan ishlab chiqarish jarayonlarini o'zgartirish, suv va boshqa tabiiy resurslardan iqtisodiy jihatdan samarali foydalanish orqali ta'minlashga qaratilgan.

Qashqadaryo viloyatining sanoat kompleksini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida takomillashtirish nafaqat atrof-muhitni saqlash, balki iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish va ijtimoiy farovonlikni oshirishga ham xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Hozirgi davrda dunyo miqyosida sanoatning tez sur'atlarda rivojlanishi iqtisodiyot barqarorligini ekologik xavfsizlik bilan uzviy ravishda ta'minlash zaruratini tug'dirmoqda. Xitoylik C. C. Lee, Z. W. He, Y. Geng, Z. Yuan, X. Zhao tadqiqotlarida yangi rivojlanayotgan iqtisodiy tizimlarda sanoatni yashil iqtisodiyot tamoyillariga asoslanib transformatsiya qilishdagi imkoniyatlar va muammolar, yashil sanoat innovatsiyalarini joriy etishning iqtisodiy o'sishga ta'siri, sanoat sohalarida yashil iqtisodiyot tamoyillarini qanday muvaffaqiyatli tatbiq etish mumkinligi tahlil qilinadi.

J. Hauff, S. Rasmussen, B. Girod, H. Görg, M. Grillitsch, T. Hansenlar tadqiqotlarida sanoat rivojlanishida yashil iqtisodiyotning o'rni va uning samaradorligini oshirish usullari, sanoatdagi yashil innovatsiyalar va ularning jahon miqyosidagi tatbiqi o'rganilgan. M. Porter, van der Lindlar esa o'z ilmiy asarlarida yashil iqtisodiyotning sanoat raqobatbardoshligini oshirishdagi o'rini va atrof-muhitga zarar yetkazmasdan qanday qilib innovatsion yechimlarni ishlab chiqish mumkinligini asoslaydilar.

Ushbu tadqiqotlar sanoat kompleksida yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etishning turli usullari, ularning iqtisodiy va ekologik samaralari, shuningdek, global miqyosda qo'llaniladigan strategiyalarni o'z ichiga oladi.

Mamlakatimiz olimlaridan P. Z. Xashimov, M. Butaboyev, I. Islomov, N. Muminovlar "yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati, dolzarbligi, xususiyatlari va omillari, yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyalari hamda yashil iqtisodiyotning samaradorligini baholash masalalari yoritilgan. E. Muminova sanoat tarmog'ini rivojlantirishni yashil iqtisodiyotga o'tish zarurati bilan bog'lagan holda tadqiqotlar olib borgan.

Shu bilan bir qatorda, hududlarda yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida sanoat kompleksini rivojlantirishni takomillashtirish bo'yicha olib borilayotgan tadqiqotlar yetarli darajada emas.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasining Prezidenti va hukumatining mavzuga oid qaror va farmonlari, "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi" asos qilib olingan. Tadqiqotda induksiya va deduksiya, tizimli yondashuv, tahlilning mantiqiy va taqqoslama usullari, statistik tahlil usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish global hamkorlikni talab qiladi. Jahon banki (JB) guruhi rivojlanayotgan mamlakatlarni qo'llab-quvvatlash va global yechimga o'z hissasini qo'shish bilan birga, bu yondashuvni rivojlanayotgan mamlakatlar hamkorlarining turli ehtiyojlariga moslashtirmoqda. Bunda a'zo mamlakatlar va ko'plab tashkilotlar bilan iqlim o'zgarishi bo'yicha hamkorlik o'rnatilmoqda va mustahkamlanmoqda.

Xususan, JB 2008-yilda iqlim o'zgarishiga qarshi kurashda davlat va xususiy sektor faoliyatini rag'batlantirish va muvofiqlashtirishga ko'maklashish maqsadida "Taraqqiyot va iqlim o'zgarishi bo'yicha strategik dastur"ni ishga tushirdi. JBning "yashil" obligatsiyalari u ushbu doirada rag'batlantirishga harakat qilayotgan innovatsiyalarga misol bo'ladi. Jumladan, tashkilot 2008-yildan buyon 25 valyutadagi 200 dan ortiq obligatsiyalar orqali taxminan 18 mlrd. dollar ekvivalentida "Yashil" obligatsiyalar chiqardi [12]. Rivojlangan mamlakatlar tajribasiga nazar tashlasak, XXI asr boshlarida Xitoy investitsiyalar va resurslarni taqsimlashda ekologiya omiliga e'tibor qaratmay, sanoat tarmog'ini jadal kengaytira boshladi. Bu esa atrof-muhitga katta bosimni keltirib chiqardi. Natijada, hukumat sanoat transformatsiyasini rag'batlantirish, samaradorlik va natijadorlikni oshirishga qaratilgan tarkibiy o'zgarishlar va tashabbuslarni rag'batlantirish uchun ko'plab choralar ko'rishga majbur bo'ldi.

Og'ir sanoat tarmoqlariga, xususan, ortiqcha quvvatdan aziyat chekayotgan tarmoqlarga, unumdorligi past bo'lgan korxonalarni yopishni, qo'shilish va qayta tashkil etishni osonlashtirishni rag'batlantiradigan takomillashtirilgan siyosat dastaklari orqali yordam berish, shuningdek, atrof-muhit siyosatining majburiy talablarini kuchaytirishni davom ettirish uchun sa'y-harakatlar amalga oshirildi.

Shu bilan birga, "ekologik sivilizatsiya" kontsepsiyasining mustahkamlanishi va o'n uchinchi besh yillik dasturining markazida innovatsiyalarga e'tibor qaratilishi Xitoyning yanada muvozanatli, sifatli va "yashil" o'sish yo'liga o'tishidagi muhim bosqichni belgilab beradi. Bundan tashqari, markaziy hukumat mintaqaviy hukumat amaldorlari uchun yalpi ichki mahsulotga asoslangan ish faoliyatini baholash tizimini isloh qilish talabini qo'shdi va shu bilan birga "yashil" rivojlanish yo'lidagi taraqqiyotni baholash uchun qo'shimcha ko'rsatkichlarni qo'shdi.

Mazkur islohotlar hududlarda atrof-muhitni muhofaza qilishga ko'proq e'tibor qaratish va yanada "yashil" va barqaror rivojlanish yo'liga o'tishni tezlashtirishga yo'l ochdi [6].

Sanoat korxonalarining faoliyati energiya resurslari bilan bevosita bog'liq bo'lib, energiya tanqisligi ishlab chiqarish faoliyatining barqarorligiga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatadi. Boshqa tomondan qaraganda, mahsulot raqobatbardoshligini oshirish, ishlab chiqarish hajmlarini kengaytirishga yo'naltirilgan tadbirlar xalqaro moliya institutlari kreditlarini jalb etishni talab qiladi. Bu turdagi kreditlar, asosan, "yashil kredit" deb atalib, ular atrof-muhitga zararli moddalar emissiyasini qisqartirish bo'yicha sertifikatlar va atrof-muhit kreditlarini anglatadi.

Masalan, Puerto-Riko aktida ta'riflanishicha, "yashil" kreditlar "qayta tiklanadigan energiya sertifikatlari" va "ekologik va ijtimoiy atributlar" shaklida bo'ladi. Mazkur kreditlar quyosh yoki shamol energiyasi kabi qayta tiklanadigan energiya manbalari tomonidan ishlab chiqarilgan energiyani ifodalovchi tashabbus bo'lib, ularni olish elektr energiyasini sotib olishdan farq qiladi. Bu kreditlar qayta tiklanadigan elektr energiyasining ekologik toza energiya atributlarini nazarda tutadi [10].

"An'anaviy sanoatga ixtisoslashgan hududlar sanoat va iqtisodiyot dinamikasining tabiati bo'yicha "yashil" ixtisoslashuvga ega bo'lgan hududlarga o'xshaydi, ammo iqtisodiyotni yashillashtirish nuqtayi nazaridan butunlay boshqacha muammolarga ega bo'ladi. An'anaviy ixtisoslashuvga ega bo'lgan hududlar o'xshashdir, chunki ular mavjud ixtisoslik tufayli kuchli blokirovkalarga duch kelishadi. Bu avvalgi investitsiyalarni qadrsizlantiradigan va shu tariqa shaxsiy manfaatlarga zid bo'lgan strategiyalar uchun ishtirokchilarni safarbar qilish qiyin bo'lishini anglatadi. Demak, bu atrof-muhitga ta'sirni kamaytiradigan, ko'pincha mintaqadan tashqaridan olinadigan yangi texnologiyalarni joriy etish orqali zararli sanoatni yashillashtirishning eng istiqbolli yo'li bo'lishi mumkin. Oddiy

misollardan biri – elektr yoki vodorod bilan ishlaydigan avtomobillarning joriy etilishi bo'lib, bu elektr energiyasi yoki vodorod ishlab chiqarishning atrof-muhitga ta'siri kabi, boshqa jihatlarni hisobga olgan holda avtomobil sanoatini yanada toza qiladi" [12].

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining «yashil» iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorida iqtisodiyotning energiya samaradorligini 20 foizga oshirish va havoga chiqariladigan zararli gazlar hajmini 20 foizga qisqartirish ko'zda tutilgan bo'lib [1], unda:

Issiqxona gazlarining yalpi ichki mahsulot birligiga nisbatan solishtirma ajratmalarini 2010-yildagi darajadan 35 foizga qisqartirish;

Qayta tiklanuvchi energiya manbalarining ishlab chiqarish quvvatini 15 GVtga oshirish va ularning ulushini elektr energiyasini ishlab chiqarish umumiy hajmining 30 foizidan ko'prog'iga yetkazish;

Sanoat sohasida energiya samaradorligini kamida 20 foizga oshirish;

Yalpi ichki mahsulot birligiga to'g'ri keladigan energiya sarfi hajmini, shu jumladan, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish hisobiga 30 foizga kamaytirish belgilangan.

Shundan kelib chiqib, "Atrof-muhitni asrash va 'yashil iqtisodiyot' yilida mamlakat rivojlanishining ustuvor yondashuvlari etib resurslardan tejamkorlik bilan foydalanishni ko'zda tutuvchi iqtisodiy rivojlanish modeliga o'tish orqali 2030-yilgacha yalpi ichki mahsulotning yillik o'sishini kamida 6 foizga va uning hajmini 200 milliard AQSH dollariga yetkazish hamda umumiy quvvati 4,5 GVt bo'lgan yirik quyosh va shamol elektr stansiyasini ishga tushirish, quvvati 785 megavatt bo'lgan quyosh panellarini o'rnatish, quvvati 225 megavatt bo'lgan gidroelektr stansiyalarini barpo etish orqali jami qayta tiklanuvchi energiya manbalari ulushi elektr energiyasi ishlab chiqarishda 26 foizga va jami generatsiya quvvatlari tarkibidagi ulushi 40 foizga yetkazilishi ko'zda tutilgan.

Ta'kidlash joizki, Qashqadaryo viloyati atmosferaga chiqarilgan ifloslantiruvchi moddalar hajmi bo'yicha respublika hududlari orasida Toshkent viloyatidan keyin 2-o'rinda turadi. Mamlakat bo'yicha emissiyaning qariyb 15 foizi viloyatning hissasiga to'g'ri keladi. Viloyatning Muborak, G'uzor va Nishon tumanlari ifloslantiruvchi moddalar emissiyasi bo'yicha yetakchilar sanaladi. Viloyat bo'yicha emissiyaning 96 foizi mazkur uch tuman, xususan, 83 foizdan ortig'i Muborak tumani hissasiga to'g'ri keladi. Shuningdek, Qarshi shahri va Dehqonobod tumani bu tumanlardan keyingi o'rinda joy oladi. Yuqorida sanalgan 5 hududda viloyatning asosiy yirik sanoat korxonalari joylashgan.

Nishon, Muborak, G'uzor tumanlari va Qarshi shahri viloyatning eng yirik energiya iste'molchilari ham hisoblanadi. Jumladan, viloyat bo'yicha elektr energiyasi jami iste'molining 2/3 qismi bu tumanlar ulushiga to'g'ri keladi. Jami iste'molda aholiga to'g'ri keluvchi elektr energiyasi iste'moli inobatga olinmaganda, ya'ni korxona va tashkilotlarga to'g'ri keluvchi hajm bo'yicha ham mazkur yetakchi hududlar ketma-ketligi saqlanib qoladi. Bu o'rinda qayd etish joizki, viloyatda jami elektr energiyasi iste'molining qariyb 83 foizi korxona va tashkilotlar hissasiga to'g'ri keladi. Bu esa mazkur hududlarda ekologik toza elektr energiyasidan foydalanishni rag'batlantirishning zaruratini ko'rsatadi.

"Sanoat siyosati va atrof-muhit siyosati bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, ularni amalga oshirish o'zaro muvofiqlashtirilgan bo'lishi kerak. Sanoatni modernizatsiya qilish "yashil" o'sishni rag'batlantirish uchun muhim vosita hisoblanib, "yashil" o'sish o'z navbatida sanoatni modernizatsiya qilishga yordam beradi". "Yashil iqtisodiyot" tamoyillari asosida ishlab chiqarish faoliyatini tashkil etish uzoq muddatga mo'ljallangan chora-tadbirlarni amalga oshirishni talab etib, hududiy rivojlanish strategiyasini ishlab chiqishda bu jihatlarga ustuvorlik berish muhim ahamiyat kasb etadi [9].

O'z navbatida, strategiyada hududdagi korxonalarning xususiyatlari inobatga olinishi lozim. Chunki, emissiya manbalari sektorlar, kompaniyalar va aktivlar bo'yicha juda xilma-xil bo'lib, dekarbonizatsiya choralari taqqoslashda qiyinchiliklar tug'diradi. Ma'lum guruhlariga mansub korxonalar uglerod miqdorini kamaytirish bo'yicha sa'y-harakatlarini taqqoslash uchun standartlashtirilgan ma'lumotlarga muhtojdirlar. Shuni inobatga olib, strategiyani ishlab chiqishdan avval korxonalar mansub bo'lgan turli guruhlar uchun standartlashtirilgan chegaraviy emissiya miqdorlarini belgilab olish lozim bo'ladi. Keyingi bosqichdan korxonalarga yangi energiya manbalaridan to'liq foydalanish imkonini beruvchi barcha asosiy toza energiya texnologiyalaridagi ta'minot zanjirlari, xarajatlar va texnologik o'zgarishlar bo'yicha tadqiqot va tahlillarni keng yo'lga qo'yish va natijalarni muvofiqlashtirish tadbirlari o'rin oladi. Bu turdagi tadqiqotlarga global energetika tizimining uzoq muddatli evolyutsiyasining prognoz va ssenariylarini tuzish, kelajakda turli xil bozor va iqlim ssenariylari asosida integratsiyalashgan munosabatlarni boshqarishga mo'ljallangan siyosat, texnologiya va bozor komponentlarini birlashtirish vazifasi yuklatiladi. Yuqoridagilarni inobatga olib, tadqiqotda hududlarning "yashil" o'sish strategiyalarini yaratish uslubiyoti takomillashtirildi. Taklif etilayotgan uslubiyotga ko'ra, strategiyani ishlab chiqish to'rt bosqichni o'z ichiga oladi.

Hududning “yashil” o’sish strategiyasini ishlab chiqish bosqichlari¹

Joriy holat tahlili	Baholash	Harakatlarni rejalashtirish	Amalga oshirish
mavjud hududiy salohiyat xaritasini tuzish; manfaatdor tomonlarni aniqlash; hududda faoliyat yurituvchi ish beruvchi va mehnat resurslari fikrini o’rganish; “yashil” rivojlanish bo’yicha global va mintaqaviy tendensiyalarni tahlil qilish.	ma’lumotlarni yig’ish va tahlil qilish; hudud imkoniyatlarini baholash; proqnoz ssenariylarini ishlab chiqish; “yashil” o’sish yo’llarini tahlil qilish; SWOT tahlil ustuvorliklarni aniqlash.	vazifalar va kutilayotgan natijalarni belgilash; amalga oshiriladigan loyihalarni aniqlash; turli vaziyatlarga moslashuvchan chora-tadbirlarni ishlab chiqish; moliyalashtirish mexanizmlarini ishlab chiqish; mas’ul tashkilot va shaxslarni belgilash; siyosiy va moliyaviy tasdiqlash.	hududiy boshqaruv bo’linmalarini tashkil etish; monitoring va hisobot; baholash va tahlil; imkoniyatlar yuzasidan maslahat guruhlarini tuzish; ijtimoiy-iqtisodiy va iqlim o’zgarishlariga moslashtirish; ekologik toza energiya sohasida imtiyoz va preferensiyalar taklif etish.

Strategiyani amalga oshirish bosqichi eng asosiy bosqich hisoblanib, uning muvaffaqiyati va natijadorligi bevosita vazifalar ijrochilarining mas’uliyatiga bog’liq bo’ladi. Shu nuqtayi nazardan mahalliy boshqaruv organlarining strategiyani amalga oshirishdagi rolini kuchaytirish, ularning qaror qabul qilishdagi erkinliklarini oshirish, shu bilan birga, hududiy jamoatchilik nazorati va natijadorlikka yo’naltirilgan monitoring tadbirlarini yo’lga qo’yish muhim ahamiyat kasb etadi. Mahalliy hokimliklar strategiya bo’yicha tadbirlarni nazorat qilish va boshqarishda “yerdan foydalanishni nazorat qilish va “yashil” infratuzilma loyihalarini rag’batlantirish uchun rayonlashtirish belgilari, bo’linish qoidalari va qurilish qoidalaridan foydalanishi mumkin” [12]

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bizningcha, “yashil” o’sish strategiyasini amalga oshirishda atrof-muhit va boshqa yo’nalishlarda o’rnatilgan normativ-huquqiy tartib-qoidalarni gorizonttal ravishda muvofiqlashtirishda muammolar tug’ilishi tabiiy hol. Ko’pincha boshqa sektorlar, shu jumladan ishlab chiqarishdagi tartiblar atrof-muhit siyosatiga qarshi ishlashi mumkin. Bu muammoni hal etishda esa tegishli mexanizmlarga ehtiyoj tug’iladi. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko’rsatadiki, siyosiy yetakchilarning faol ishtiroki siyosatni yaxshi muvofiqlashtirishning muhim sharti hisoblanadi. Mamlakat miqyosida “yashil” o’sish kontsepsiyasini qabul qilish bu sohadagi nomutanosibliklarni muvofiqlashtirish uchun foydali strategik asoslarni yaratishi mumkin. Biroq, masalani samarali hal qilish institutsional mexanizmlar bilan bevosita bog’liq. Shunday qilib, “yashil” o’sishga mas’ul vazirlik va idoralar o’rtasidagi aloqa va muvofiqlashtirishni kuchaytirish katta sa’y-harakatlarni talab qiladi. Chunonchi, markaziy hukumat darajasidagi manfaatdor vazirliklarni o’z ichiga olgan qo’shma organlar faoliyatini yo’lga qo’yish bu borada foydali bo’lishi mumkin. Mazkur organlar atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bog’liq bo’lmagan tashkilotlarga o’z ishlarida ekologik muammolarni hisobga olish bo’yicha tavsiyaviy ko’rsatmalar berib borib, ular uchun chegaraviy me’yorlarni belgilab berishga xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “2030 yilgacha O’zbekiston Respublikasining «yashil» iqtisodiyotga o’tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo’yicha chora-tadbirlar to’g’risida”gi 02.12.2022 yildagi PQ-436-son.
2. Lee, C. C., He, Z. W. (2019). «Green Industrial Transformation: Opportunities and Challenges in Emerging Economies.» Journal of Sustainable Development, 27(3), 520-533.
3. Hauff, J., Rasmussen, S. (2016). “The Role of Green Economy in Industrial Development.” Journal of Sustainable Development, 12(3), 45-60.
4. Grillitsch M., Hansen T. Green industry development in different types of regions //European Planning Studies. – 2019. – T. 27. – №. 11. – P. 2163-2183.
5. Porter, M. E., van der Linde, C. (1995). “Green and Competitive: Ending the Stalemate.” Harvard Business Review, 73(5), 120-134.
6. Girod, B., Görg, H. (2017). “Green Innovations in Industrial Development: A Global Overview.” Journal of Industrial Ecology, 22(2), 99-112.
7. Муминова Э. А. Саноат тармоғининг ривожланиши яшил иқтисодиётга ўтишнинг зарурати сифатида. Иқтисод ва молия / Экономика и финансы 2023, 6 (166).
8. OECD. Industrial upgrading for green growth in China: Thematic focus on environment. June 2017. P. 1.
9. Эркаева, Г. П. (2013). Научно-методические подходы к разработке стратегии комплексного развития южного региона Узбекистана. GISAP. Economics, jurisprudence and management, (2), 46-49.

1 Muallif ishlanmasi.

10. Yashil energiyani rag'batlantirish to'g'risidagi 2010-yil 19-iyuldagi 83-son Puerto-Riko Akti. Manba: <https://bvirtualogp.pr.gov/ogp/Bvirtual/leyesreferencia/PDF/2-ingles/83-2010.pdf>
11. Infrastructure G. Green Growth Guidelines, Second Edition. – 2014. P.1-16.
12. <https://treasury.worldbank.org/en/about/unit/treasury/ibrd/ibrd-green-bonds>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. aprel. № 3. navbatdan tashqari son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>